

Saksframlegg

Arkivsak-dok. 25/2141-7
Saksbehandler Sunniva Helland

Utvalg	Møtedato
Formannskapet	12.03.2026
Kommunestyret	26.03.2026

Interkommunalt samarbeid Gjerstad, Risør og Tvedestrand: Prinsippavtale og retning for samarbeidet

Kommunedirektørens forslag til vedtak

Kommunestyret vedtar prinsippavtale som gjelder interkommunalt samarbeid mellom Gjerstad, Risør og Tvedestrand kommuner.

Kommunestyret ber seg forelagt beslutningsunderlag for enkeltstående interkommunale samarbeid som medfører organisatorisk og/eller strukturell endring, så snart disse er omforent mellom administrasjonene i kommunene.

Vedlegg

Prinsippavtale forsterket interkommunalt samarbeid mellom Gjerstad, Risør og Tvedestrand kommune

Sammendrag

Saken er utarbeidet med likelydende saksframlegg og forslag til vedtak for politisk behandling i de tre kommunene, og er en oppfølging av vedtak i sak 25/63 i kommunestyret i september 2025.

I denne saken presiseres kommunestyrenes intensjon bak vedtaket i 2025: Det forutsettes at nye interkommunale samarbeid har organisatoriske og/eller strukturelle konsekvenser og innrettes etter bestemmelsene i kommuneloven.

I tillegg klargjøres det at det ikke lages en mulighetsstudie, men at det gjennomføres enkeltstående utredninger knyttet til konkrete samarbeidsområder. Dersom utredningene gir støtte for det, lager administrasjonene tilråding om iverksetting av nye interkommunale samarbeid.

Det følger i denne saken også et forslag til prinsippavtale mellom kommunene, som avklarer målsettinger og rammebetingelser for nye kommunesamarbeid.

Bakgrunn (Fakta)

Bakteppet for initiativet til forsterket organisatorisk samarbeid er likt det som framkommer i saken som kommunestyrene sluttet seg til i fjor høst.

Behovet for saken her er tredelt:

- det avklares at *forsterket samarbeid* innebærer at intensjonen er å finne sammen om konkrete samarbeidsområder som medfører ny organisering og eventuelt også *strukturelle endringer*, formalisert i avtaler og hjemlet i kommuneloven.
- Det har vist seg å ikke være hensiktsmessig å lage en overgripende mulighetsstudie omkring samarbeidstema, men at det gjøres utredninger knyttet til hvert enkelt samarbeidstema.
- Forslag til prinsippavtale, som et overordnet dokument som klargjør motivasjon og premisser for utredningsarbeidet, presenteres i denne saken for å ha et tydelig rammeverk for oppgaven vi er i gang med.

I tillegg er saken i seg selv en kort løypemelding for status i prosjektet.

Med betegnelsen *ny organisering* menes her at konkrete tjeneste-/fag-/myndighetsområder som i dag er i alle kommunene, samles organisatorisk i en felles enhet, forankret i kommunelovens bestemmelser om interkommunale samarbeid. Det samme gjelder også eventuelle nye tjeneste-/fagområder som kommunene velger å innlede samarbeid om.

Med betegnelsen *strukturelle endringer* menes at tjenestetilbud og fagutøvelse kan bli innrettet på en annen måte enn nå, f. eks, fra ny lokasjon, gjennom spesialisering av fagfunksjoner og/eller at brukernes tilgang til tjenesten skjer på en annen måte enn i dag, med videre.

Som det er redegjort for i saken fra høsten 2025, er det en forutsetning at nye samarbeid besvarer behovet for å sikre kompetanse og arbeidskraft, robusthet i tjenesteproduksjonen og effektiv produksjon av tjenester og forvaltning. Det er en innebygd målsetting at tjenesteproduksjon og forvaltningsoppgaver skal leveres med like god, eller bedre kvalitet enn i dag.

Kommunedirektøren er innforstått med at en balansert fordeling av arbeidsoppgaver mellom kommunene er nødvendig å få til for at kommunestyrene finner fram til omforente løsninger. Dette gjenspeiles også i forslaget til prinsippavtale.

Hovedlinjene i arbeidet så langt

Etter vedtakene i kommunestyrene i fjor høst, ble det gjort en avklaring mot samarbeidskommunene i 6K-samarbeidet, der noen samarbeidstema ble løftet inn i 3K-sammenheng. Et nytt samarbeidsområde (helseledelse) har senere i prosessen kommet til.

Det ble seinere på høsten søkt om prosjektskjønnsmidler for å støtte eksternt tjenestekjøp som muliggjør prosjektarbeidet. Søknaden ble imøtekommet av Statsforvalteren. Med bevilgningen som virkemiddel, ble det gjennomført en begrenset konkurranse blant eksterne tilbydere av konsulenttjenester for å bistå kommunene. Konkurransen ble vunnet av Helland AS, og arbeidet videre har Robert Helland-Olsen som prosjektleder.

Samarbeidet med Helland ble innledet rett før jul. Tidlig på nyåret ble det laget en prosjektplan som definerte samarbeidsområdene i den første fasen, og vi fikk en framdriftsplan fram mot sommeren. Deretter ble ledergruppene i kommunene direkte involvert og tidlig i februar ble også hovedtillitsvalgte i kommunene koblet på i prosjektet.

Underveis i planleggingen har vi hatt nytte av møter og god dialog med Kommunal- og moderniseringsdepartementet (rammebetingelser for interkommunale samarbeid), KS-advokatene (lovgrunnlaget for interkommunale samarbeid og Namsskogan kommune (eksempel vist til fra KDD som gjelder interkommunalt samarbeid om helseledelse).

Foreløpig er utredninger omkring seks samarbeidstema startet opp. Disse er (1) tjenestetildeling i helse og omsorg, (2) bemanningstjeneste, (3) merkantile fellestjenester, (4) planfunksjonen i kommunene, (5) kart, oppmåling og matrikkel og (6) helseledelse.

Vurderinger

Proessen har fulgt ånden i det politiske vedtaket fra høsten 2025. Vi har sett behov for at metodikken ikke følger vedtaket bokstavelig. Dette er ett av tre hovedformål for denne saken: For det første er det vurdert som uhensiktsmessig at samarbeidsområdene samles i ett stort og omfattende utredningsarbeid. Valget har blitt å bryte opp en overordnet plan i enkeltstående samarbeidsområder. Utredningene involverer ledere og fagpersoner fra disse tjeneste-/fag-/myndighetsområdene. Dette gjøres fordi det blir for krevende for organisasjonene å ha mange parallelle utredningsløp i drift samtidig.

En annen tilpasning er behovet for å få en hensiktsmessig prinsippavtale om samarbeidene på plass i en tidligere fase enn opprinnelig tenkt. Vår vurdering er at dette bidrar til å avklare retningen for helheten i prosessen og understreker samarbeidsviljen, uten å begrense hva de aktuelle samarbeidene kan omfatte.

Den tredje motivasjonen for saken er behovet for å understreke at intensjonen bak det politiske vedtaket er at nye samarbeidsområder får organisatoriske og/eller strukturelle følger. Dermed gis arbeidet et tydelig mandat som skiller seg situasjonen nå, der det i varierende grad er uformelle samarbeidstema/-områder mellom kommunene.

For hvert av de konkrete samarbeidsområder som utredes – så fremt utredningen viser hensiktsmessigheten av samarbeidet – kommer hvert enkelt tema til en politisk beslutning før det blir iverksatt en eventuell implementering.

Forslaget til prinsippavtale bygger på et grunnlag som er utarbeidet i styringsgruppa, og seinere behandlet i felles ledermøte i starten av mars og endret etter innspill fra dette.

Klima og natur

Ingen som direkte følge av denne saken.

Kommuneplan

Samarbeid om å innfri målsettingene i kommuneplanens samfunns- og arealdel.

Driftsmessige konsekvenser

Utredningsarbeidet utføres for en stor del av ansatte i kommunene. Det legges til grunn at dette i perioder vil bety at kapasitet i tjenesteproduksjon blir begrenset i perioder der medarbeidere og ledere er involvert i utredningsarbeidet.

Det følger av sammenhengen at det brukes en stor grad av egeninnsats for å gjennomføre utredninger, involvering av ledergrupper og hovedtillitsvalgte og administrativ styring med utredningsarbeidet.

Alternative vedtak

Null-alternativet er å videreføre dagens løsninger, eventuelt innlede interkommunale samarbeid sammen med andre kommuner.

Konklusjon

Kommunedirektørene er enige om at kursjusteringene som forslås i saken her, er nødvendig for å nå den politiske målsettingen om styrket samarbeid mellom de tre kommunene.

Vi legger til grunn at eventuelle endringer i forslaget til prinsippavtale gjøres i fellesskap – og i ordlyd likt – av de tre formannskapene slik at kommunestyrene tar stilling til likelydende vedtak og prinsippavtale.